

Jerzy Hickiewicz

Politechnika Opolska, Oddział Opolski SEP

Piotr Rataj, Przemysław Sadłowski

Uniwersytet Opolski, Oddział Opolski SEP

Gabriel Sokolnicki – w 140. rocznicę urodzin

Gabriel Sokolnicki – in the 140th anniversary of his birthday

Rodzina i edukacja

Gabriel Michał Romuald Sokolnicki urodził się 7 lutego 1877 roku w Kaszewach Kościelnych w powiecie kutnowskim (wówczas Królestwo Polskie). W 2017 roku minęła jego 140. rocznica urodzin. Jego ojcem był ziemianin Zenon Sokolnicki, a matką Natalia ze Sępowskich. Był starszym bratem historyka i dyplomaty Michała (1880-1967). Rodzina Sokolnickich cechowała się wielkimi tradycjami patriotycznymi. Bratem pradiadka Gabriela był Michał Sokolnicki (1760-1816), inżynier wojskowy, generał Księstwa Warszawskiego. Gabriel Sokolnicki ożenił się w 1904 roku z Marią Stattler (1881-1969), z którą miał troje dzieci: Zofię, Annę i Stefana.

Gabriel Sokolnicki podczas studiów w Darmstadt

Młody Gabriel naukę podstawową odebrał w domu. W 1888 roku wstąpił do Wyższej Szkoły Rzemieślniczej w Łodzi, działającej na prawach szkoły realnej, którą ukończył w roku 1894. Studia wyższe odbył w latach 1895-1900 w Politechnice w Darmstadt (Großherzogliche Technische Hochschule zu Darmstadt) na Wydziale Elektrotechnicznym. Od 15 sierpnia do 15 października 1896 roku odbył praktykę w fabryce „Lilpop, Rau & Loewenstein” w Warszawie. W trakcie studiów rozpoczął dzia-

łalność w Związku Młodzieży Polskiej ZET i był organizatorem ZET-u w Darmstadt. W 1899 roku wziął udział w zjeździe Zjednoczenia Towarzystw Młodzieży Polskiej Zagranicą w Zurychu. Był wówczas sympatykiem Narodowej Demokracji. W 1900 roku zdobył dyplom inżyniera elektryka na podstawie pracy: *Ueber die Methoden zur Untersuchung von Wechselstromtransformatoren und Wechselstrommotoren (O metodzie badania transformatorów i motorów prądu zmiennego)*.

Dyplom inżyniera elektryka Gabriela Sokolnickiego

Praca w Warszawie, przenosiny do Lwowa, asystentura

Po powrocie ze studiów zamieszkał na krótko w Warszawie, gdzie kontynuował swoją działalność w ZET, w 1901 roku został także członkiem Ligi Narodowej. W Warszawie (w latach 1900-1901) był zatrudniony jako inżynier w biurze konsultacyjnym. W maju 1901 r. wygłosił na posiedzeniu Sekcji Technicznej Warszawskiego Oddziału Towarzystwa Popierania Przemysłu i Handlu odczyt pt. *O samojazdach elektrycznych*, który został w następnym roku opublikowany w „Przeglądzie Technicznym”.

Choć ten artykuł powstał 115 lat temu, jest aktualny i dziś, a na dowód warto przytoczyć następujący fragment: „Jakkolwiek z punktu widzenia ogólnego posiadają one (samochody elektryczne) poważne braki, są bowiem jedynym typem pojazdów, w których energia zawarta jest w przyrządach ciężkich, kosztownych, i to w ograniczonej ilości, niemniej jednak znaczenie ich w przyszłości zrozumie każdy, kto pojmuje, jaką przyszłość jeszcze przed sobą mają akumulatory elektryczne i kto weźmie pod uwagę estetyczne i praktyczne zalety pojazdów elektrycznych przed innymi, o silnicach wybuchowych. Nie hałasują bowiem, mają mechanizm prosty, nade wszystko nie wydzielają żadnej woni, co stanowi ważną zaletę dla ruchu miejskiego”.

Już w lipcu 1901 roku Sokolnicki przeniósł się do Galicji i zamieszkał na stałe we Lwowie. Był zainteresowany pracą dydaktyczną i naukową, dlatego podjął pracę na uczelni. Został powołany na stanowisko asystenta u prof. Romana Dzieślewskiego w kierowanej przez niego Katedrze Elektrotechniki w C.K. Szkole Politechnicznej we Lwowie. W tym samym roku Sokolnicki wstąpił do Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie (TP, od 1913 roku Polskie Towarzystwo Politechniczne, PTP). W roku 1903 pełnił tam obowiązki sekretarza, a w roku następnym był członkiem jego Wydziału (czyli Zarządu) Głównego.

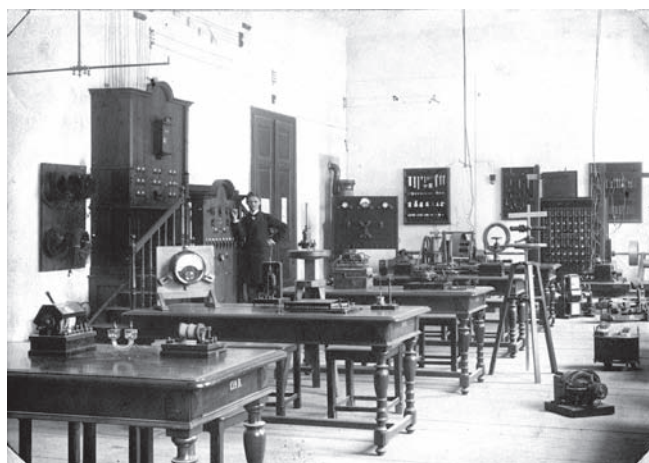

Fotografia Gabriela Sokolnickiego używana najprawdopodobniej jako legitymacja służbowa w lwowskiej Szkole Politechnicznej

Od samego początku swojej obecności w TP, Sokolnicki zaangażował się w prace tego Towarzystwa nad polskim słownictwem elektrotechnicznym. Od 1901 roku obejmował funkcję wiceprezesa Komisji Słownikowej w TP, by w 1905 roku został jej sekretarzem. Prace nad słownictwem elektrotechnicznym odbywały się wtedy w nieformalnej „sekcji elektrotechnicznej” Komisji Słownikowej powstałej w 1900 roku. Bодźcem do pracy sekcji było nadeśnięcie z Darmstadt do Sokolnickiego *Niemiecko-polskiego słowniczka wyrazów technicznych i terminów naukowych z dziedziny magnetyzmu, elektryczności i elektrotechniki*, autorstwa Tadeusza Żerańskiego.

W czasie asystentury Sokolnicki wygłosił w TP kilka odczytów: 12 i 16 marca 1902 roku – *Samochody elektryczne*, 29 maja – *Szkoły Politechniczne w Niemczech*, 26 września

i 3 grudnia – *Dział elektrotechniczny i zakłady Kruppa na wystawie w Düsseldorf*, a w Oddziale Towarzystwa Politechnicznego w Stanisławowie: w 1902 roku – *Tramwaje elektryczne* i w 1903 roku – *Pawilon Kruppa na wystawie w Düsseldorfie*. Sokolnicki był wtedy ponadto pierwszym komisarzem lwowskiego koła Ligi Narodowej. Jego działalność polityczna nie trwała jednak długo, zakończył ją bowiem w 1904 roku, zapewne w związku z natłokiem obowiązków wynikłych z rozpoczęcia przez niego działalności gospodarczej. Odtąd programowo odsuwał się od polityki (wpłynęła na tę postawę też napięta sytuacja z jego bratem Michałem, który należał do Polskiej Partii Socjalistycznej). Wyrazem późniejszej apolityczności Gabriela Sokolnickiego może być fakt, że w 1922 roku odmówił objęcia teki ministra poczt i telegrafów, a w 1926 roku, po zamachu majowym, nie zgodził się na proponowaną mu przez premiera Kazimierza Bartla (z inicjatywy prezydenta Mościckiego) funkcję ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego.

W laboratorium elektrycznym lwowskiej Szkoły Politechnicznej

Działalność przemysłowa i stowarzyszeniowa

W czerwcu 1903 r. ustąpił z asystentury (zastąpił go na tym stanowisku Kazimierz Idaszewski). Sokolnicki założył wraz z inż. Kazimierzem Wiśniewskim przedsiębiorstwo „Sokolnicki & Wiśniewski biuro elektrotechniczne Lwów”. Przedmiotem działalności biura było „urządzenie zakładów do wytwarzania elektryki i przewodów elektrycznych”. W 1906 roku przedsiębiorstwo to zmieniło nazwę na: „Sokolnicki & Wiśniewski, Fabryka Elektrotechniczna i Zakład Instalacyjny Lwów”. Sokolnicki był w niej kierownikiem technicznym. Firma musiała rozwijać się prężnie, bo już w 1905 roku powstał oddział tego przedsiębiorstwa w Krakowie. W 1910 roku rozpoczęto, a wrześniu 1911 roku sfinalizowano, przy współudziale Banku Przemysłowego, przekształcenie biura w „Akcyjne Towarzystwo elektryczne, przedtem Sokolnicki & Wiśniewski”, w którym w latach 1911-1913 Sokolnicki był dyrektorem technicznym. W swoim krótkim życiu z 1931 roku Sokolnicki napisał, że w tym czasie, pod jego kierunkiem, powstały elektrownie miejskie w Nowym Sączu i Jaśle oraz zainstalowano urządzenia elektryczne w fabryce cementu w Górcie pod Trzebiną.

Broszura firmy „Sokolnicki & Wiśniewski”

Pomimo intensywnej pracy w przemyśle i energetyce Sokolnicki nie zaniedbał działalności w Towarzystwie Politechnicznym. W latach 1904-1914 wygłosił następujące odczyty: 13 kwietnia 1904 roku – *Zastosowanie elektromotorów w przemyśle*, 12 kwietnia 1905 roku – *Stacja elektryczna w Pieniakach*, 17 kwietnia 1907 roku – *Fabrykacja kabli elektrycznych*, 25 września 1908 roku – *Fabrykacja żarówek metalowych*, 21 grudnia 1910 roku – *Rentowność elektrowni*, 19 lutego 1912 roku – *Elektrownia Nowego Sącza* (odczyt ten opublikował w „Czasopiśmie Technicznym” z 1914 roku), 1 kwietnia 1914 roku – *Elektromotory w drobnym przemyśle*.

Sokolnicki należał do grona członków założycieli odrębnej Sekcji Elektrotechnicznej TP (pierwszej osobnej sekcji zawodowej w TP, która była wzorem dla pozostałych, jak choćby Sekcji Mechanicznej czy Architektonicznej). Sekcja powstała 30 marca 1908 roku, kontynuowano tam prace nad słownictwem i przepisami elektrotechnicznymi. Członkami założycielami Sekcji było wielu ważnych dla lwowskiego środowiska elektrotechnicznego postaci, jak Kazimierz Drewnowski, Ignacy Mościcki, Tadeusz Gayczak, Maurycy Altenberg, Józef Tomicki czy Wacław Günther. Ważnym osiągnięciem Sekcji było ogłoszenie w 1912 roku „Memoriału w sprawie rozwoju elektrotechniki w Galicji i potrzeby założenia Krajowego Biura Elektrotechnicznego” napisanego przez Kazimierza Drewnowskiego i Tadeusza Gayczaka przy współudziale Gabriela Sokolnickiego, Maurycego Altenberga i Józefa Tomickiego. Sokolnicki uczestniczył też w tym czasie w zjazdach polskich techników, m.in. w V Zjeździe Techników Polskich we Lwowie w 1910 roku (był tam zastępcą skarbnika w składzie Stałej Delegacji i delegatem Komitetu Wykonawczego Zjazdu). Uczestniczył także w następnym, VI Zjeździe Techników Polskich w Krakowie w 1912 roku.

Tabliczka firmy „Sokolnicki & Wiśniewski”

Powrót do pracy na uczelni, okres I wojny światowej

W 1913 roku nastąpił zwrot w życiu Sokolnickiego, ustąpił bowiem z „Akcyjnego Towarzystwa elektrycznego” i założył własne „Biuro porad i projektów elektrotechnicznych”. W tym samym roku wrócił do pracy w lwowskiej Szkole Politechnicznej, mianowano go docentem płatnym zasad elektrotechniki. Wykorzystując swoje dziesięcioletnie doświadczenie wyładał dla Oddziału Elektrotechnicznego dwa przedmioty: *Oświetlenie elektryczne i przenoszenie siły* oraz *Projekty i kosztorysy urządzeń elektrycznych*, a na innych kierunkach przedmiot – *Encyklopedia elektrotechniki*.

Pamiątkowy album podarowany Sokolnickiemu przez pracowników po odejściu z „Akcyjnego towarzystwa elektrycznego”, u góry po prawej zdjęcie Gabriela Sokolnickiego, a na dole Kazimierza Wiśniewskiego

Wybuch I wojny światowej w 1914 roku w niewielkim stopniu zakłócił działalność Sokolnickiego, który pozostał na terenie Lwowa. Kontynuował działalność w Szkole Politechnicznej, gdzie w 1916 roku został delegatem docentów do Grona profesorów. W tym samym roku został członkiem założycielem i udziałowcem w spółce „Metan”, powstałej z inicjatywy Ignacego Mościckiego. Również w 1916 roku uzyskał tzw. upoważnienie rządowe i tytuł inżyniera cywilnego. Po wycofaniu się wojsk rosyjskich z Galicji, Sokolnicki włączył się w proces odbudowy kraju po zniszczeniach wojennych. W okresie wojennym wykonał wiele ważnych prac z dziedziny energetyki. Do końca wojny wykonał m.in. projekty: elektrowni miejskiej w Krośnie, powiększenia elektrowni w Rzeszowie, sieci elektrycznej w Zakopanem. Opracował ponadto pierwszy w Małopolsce projekt przesyłania energii o napięciu 35 000 V z Drohobycza do Borystawia, Mraźnicy i Tustanowic. W latach 1916-1917 wykonał zlecone przez Miejskie Zakłady Elektryczne we Lwowie przebudowy jeszcze działających instalacji prądu stałego na prąd przemienny trójfazowy w celu całkowitego zlikwidowania sieci kablowej prądu stałego we Lwowie. O rozmiarze modernizowanej instalacji świadczy fakt, że zasilala ona ok. 15 tys. lamp żarowych oraz 200 silników prądu stałego różnej mocy, które trzeba było odpowiednio zastąpić silnikami prądu przemiennego.

W styczniu 1917 roku został mianowany przez Namiestnictwo Galicyjskie doradcą w zakresie elektrotechniki i kierownikiem tzw. Grupy elektrotechnicznej w Centrali krajowej dla gospodarczej odbudowy Galicji. W lutym tego roku nastąpiło

oficjalne rozpoczęcie działalności Grupy elektrotechnicznej przy Oddziale dla przemysłu, rękodzieł i handlu. Grupa elektrotechniczna działała według projektu autorstwa Gabriela Sokolnickiego. Za szczególne ważne uznał on badanie źródeł energii w Galicji, zwłaszcza gazu ziemnego i sił wodnych. We wrześniu 1917 roku wygłosił na II Galicyjskim Zjeździe Przemysłowców w Krakowie referat pt. *Elektryczność jako czynnik rozwoju przemysłu*. Referat ten stanowił swoistą podstawę programową dla działalności Grupy elektryfikacyjnej. Działalność jej nie trwała jednak długo, bo skończyła się wraz z upadkiem Austro-Węgier, jednak doświadczenia zebrane w trakcie jej funkcjonowania, jak i poczynione prace nie zostały zaprzepaszczone i stanowiły podstawę do podobnej działalności w II RP. Trwały pozostałością po pracach Grupy był wydany przez inż. Władysława Szaynoka w 1920 roku pierwszy *Skorowidz polskiego i austriackiego przemysłu naftowego*.

Od 1917 roku Sokolnicki należał do kierownictwa spółki „*Elektrownia Związkowa sp. z o.o. we Lwowie*”, którą założył inż. Władysław Szaynok. Spółka miała zajmować się finansowaniem i budową elektrowni, zwłaszcza w Zagłębiu Naftowym w Borysławiu. Plany nie doszły jednak do skutku z uwagi na dewaluację, która nastąpiła po wojnie, efektem czego w 1921 roku spółkę rozwiązano. W 1918 roku Sokolnicki był współzałożycielem spółki „*Siła i Światło*”.

W niepodległej Polsce

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, Sokolnicki mając na uwadze szczególne znaczenie elektryfikacji dla życia gospodarczego kraju, rozpoczął działania na rzecz programowej współpracy z rządem w tej kwestii. Wykorzystując doświadczenia z galicyjskiej Grupy elektrotechnicznej, przyczynił się do powstania w 1919 roku Urzędu Elektryfikacyjnego działającego w ramach Ministerstwa Przemysłu i Handlu, gdzie był doradcą. Działał także, początkowo z nominacji Ministerstwa Robót Publicznych, od 1922 roku w Państwowej Radzie Elektrycznej, był tam referentem w Komisji Ustawowej, działał ponadto m.in. w specjalnej komisji do projektu wzoru uprawnienia rządowego na zakłady elektryczne. Członkiem tejże rady pozostawał do końca jej działalności.

W czerwcu 1919 roku Gabriel Sokolnicki uczestniczył w Ogólnopolskim Zjeździe Elektrotechników w Warszawie, w czasie którego powołano do życia Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich (SEP, od 1928 roku Stowarzyszenie Elektryków Polskich). Sokolnicki wszedł w skład pierwszego zarządu Stowarzyszenia, gdzie wspólnie z Józefem Tomickim (do 1922 roku) reprezentował w nim środowisko lwowskie.

Gabriel Sokolnicki
w okresie międzywojennym

W 1919 roku Sekcja Elektrotechniczna w PTP przekształciła się w Lwowskie Koło SEP. Sokolnicki uczestniczył także w pierwszym zjeździe Związku Elektrowni Polskich (24 kwietnia 1919 roku), a później w Ogólnokrajowym Zjeździe Elektrowni we Lwowie (7-9 marca 1937 roku), wziął też udział, w tym samym roku, w I Polskim Kongresie Inżynierów we Lwowie.

Praca dydaktyczna w Politechnice Lwowskiej (1921-1939)

W 1921 roku docent Sokolnicki został mianowany profesorem nadzwyczajnym „wytwarzania i rozprowadzania energii elektrycznej” na Politechnice Lwowskiej, w którą przekształciła się C.K. Szkoła Politechniczna. Objął kierownictwo nowo utworzonej Katedry Urządzeń Elektrycznych. Odtąd zajął się głównie pracą w Politechnice, gdzie skupił się na organizacji swojej katedry. Dla Oddziału Elektrotechnicznego wykładał wtedy przedmioty w ramach kursu *Elektrotechnika stosowana I: Oświetlenie elektryczne i urządzenia motorowe, Obliczanie przewodów, Projektowanie elektrowni i innych urządzeń elektrycznych*. Od roku akademickiego 1922/23, kiedy zmienił się program nauczania, prowadził wykłady: *Urządzenia elektryczne, Oświetlenie elektryczne, Obliczanie przewodów*. W 1925 roku Sokolnicki został mianowany profesorem zwyczajnym i w roku akademickim 1925/26 był dziekanem Wydziału Mechanicznego, a w roku akademickim 1931/32 pełnił funkcję rektora Politechniki Lwowskiej. W roku 1932 został członkiem korespondentem Akademii Nauk Technicznych w Warszawie (od 1938 członek czynny).

Członkowie Senatu Politechniki Lwowskiej w roku akademickim 1931/32, od lewej siedzą: Adam Kuryłto, Emil Bratro, Gabriel Sokolnicki jako rektor, Witold Minkiewicz, Stanisław Hubicki, Antoni Plamitzer, od lewej stoją: Adolf Joszt, Edward Geisler, Kazimierz Bartel, Maksymilian Matakiewicz

W jego działalności dydaktycznej wart podkreślenia jest fakt, że łączył on zagadnienia techniczne z ekonomicznymi. W wyniku działalności dydaktycznej wywarł wpływ na kształcenie i rozwój inżynierów elektryków w całym kraju. Wielu profesorów polskich uczelni technicznych (jak S. Dzierzbicki, W. Kołek, K. Kopecki, A. Kordecki, P. J. Nowacki, A. Plamitzer, F. Szymik, K. Wołkowiński, Z. Woynarowski,) należało do jego wychowanków. Co ciekawe, Sokolnicki prowadził szczegółową kartotekę swoich wychowanków, zarówno przed, jak i po wojnie. W roku 1937 był referentem głównym (promotorem) rozprawy doktorskiej Pawła Jana Nowackiego pt. *Nowy sposób obliczania linii dalekosiężnych przy pomocy wykresów mocy ze szczególnym uwzględnieniem toru zamkniętego*.

Działalność na rzecz elektryfikacji kraju

W 1924 roku Sokolnicki powrócił do doradztwa technicznego i wykonywania ekspertyz. W ramach tej działalności, wspólnie ze swoimi asystentami z Politechniki, realizował prace na rzecz szeroko pojętej elektryfikacji kraju. Prace te prowadził aż do wybuchu II wojny światowej. Zakres tych prac obejmował m.in. projekty przebudowy elektrowni i sieci, a następnie ich realizację, projekty nowych elektrowni, nowych sieci miejskich i stacji transformatorowych, projekty linii przesyłowych itp. Zajmował się także kosztorysami, sporządzał umowy do przetargów na wykonywanie robót elektrotechnicznych, kierował tymi robotami i dokonywał ich odbiorów. Wspecjalizował się zwłaszcza w elektrycznej gospodarce komunalnej. W swojej autobiografii z 1969 roku napisał, że najbardziej cenił sobie wówczas członkostwo w Radzie Nadzorczej i doradztwo techniczne w przedsiębiorstwie państwowym „Zjednoczenie Elektryczności Okręgu Radomsko-Kieleckiego”. To właśnie dla tego przedsiębiorstwa wykonał ekspertyzę pierwszej polskiej linii przesyłowej *Rożnów-Starachowice-Warszawa* o napięciu 150 kV.

Jak podaje Bronisław Lis, do 1939 roku zostały zrealizowane 22 projekty autorstwa Sokolnickiego, w tym 8 projektów elektrowni dieslowskich do 1000 KM i 14 projektów sieci miejskich, napowietrznych i kablowych. Ogółem Sokolnicki działał w 65 miejscowościach, głównie w południowo-wschodniej Polsce. Jak opowiadał jego syn Stefan (przyp. JH), prof. Sokolnicki miał w domu mapę Polski, na której zaznaczał miejscowości, w których był czynny zawodowo.

W swoim życiu Gabriel Sokolnicki wymienił swoje najważniejsze prace z lat 1924-1931. Były to:

1. *Projekty przebudowy elektrowni i sieci w następstwie zrealizowane: w Samborze, Przemyślu, Żółkwi i Sanoku.*
2. *Projekty nowych elektrowni i sieci, zrealizowane pod moim kierunkiem: w Rawie Ruskiej, w Krynicy, w Jarosławiu, w Chodorowie, w Krzemieńcu, w Busku Kieleckim.*
3. *Projekty nowych sieci miejskich i stacji transformatorowych: w Drohobyczu, w Stanisławowie, w Krośnie, w Stryju, w Nadwórnej, w Tarnowie, w Ciecchocinku (w Muszynie – dopisane odręcznie) i w Lesku, wszystkie zrealizowane, częściowo także pod moim ogólnym nadzorem.*
4. *Projekty linii dalekonośnych: Kulparków-Maliczkowie (w realizacji) i projekt elektryfikacji okolic Lwowa (częściowa realizacja w toku). Nadto szkicowy projekt elektryfikacji Poznańskiego.*
5. *Projekty elektrowni i sieci jeszcze nie zrealizowane: w Równem na Wołyniu i w Leżajsku oraz w Makowie.*
6. *Ważniejsze projekty instalacji elektrycznych: w Laboratorium maszynowym Politechniki Lwowskiej, w Zakładzie dla umysłowo chorych w Kulparkowie i w fabryce wyrobów drzewnych „Oikos” – zrealizowane.*
7. *Orzeczenia na temat rentowności i racjonalności gospodarki w elektrowniach: w Zakopanem, Żółkwi, Złoczewie, Siedlcach, w Łucku, w Kaliszu i inne drobne.*
8. *Oceny do celów finansowych: elektrowni w Gródku na Pomorzu (w Kuźnicach – dopisane odręcznie) i w Bydgoszczy.*
9. *Na podstawie ogólnej znajomości potrzeb i warunków elektryfikacji kraju powstał w roku 1929 „Projekt elektryfikacji Polski”, jako projekt ogólny wyzyskania najważniejszych źródeł energii i głównych państwowych linii przesyłowych, oparty na obliczaniu przypuszczalnego zapotrzebowania energii na okres lat 30-u.*

Należy podkreślić komplementarny charakter tych prac, były one prawdziwą szkołą naukową projektowania w dziedzinie elektroenergetyki. Wyróżniały się zarówno stroną techniczną (projekt, realizacja projektu), jak i ekonomiczną (kosztorysy, ocena rentowności aż po ewentualne ustalenie taryfy na energię elektryczną). Opracowania przechowywane w domowym archiwum stanowiły zbiór ośmiu tomów po ok. 300 stron. Sokolnicki doskonale rozumiał rolę elektryczności w ówczesnym rozwoju kraju i swej misji w tym zakresie, jako profesor wyższej uczelni. Był on pionierem elektryfikacji Polski i jedną z najważniejszych postaci w procesie elektryfikacji ziem polskich, najpierw w okresie autonomii galicyjskiej, a potem rozszerzył swą działalność na obszar całej II RP.

Gabriel Sokolnicki był członkiem prezydium Polskiego Komitetu Energetycznego (PKE), który powstał przy Ministerstwie Robót Publicznych w 1926 roku jako polski organ Światowej Konferencji Energetycznej. Był tam przewodniczącym Komisji Gospodarki Elektrycznej. Opracował pionierski *Projekt elektryfikacji Polski*, który opublikowano w sprawozdaniach PKE. Projekt ten stanowił punkt wyjścia do opracowania perspektywicznego planu elektryfikacji Polski na lata 1935, 1950 i 1965. Prace nad nim rozpoczęły się w 1930 roku. Za działalność na polu elektryfikacji i nauki otrzymał w 1938 roku Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski.

Poświęcenie elektrowni w Jarosławiu w 1930 roku, Gabriela Sokolnickiego podpisał numerem 3

Praca społeczna w Stowarzyszeniu Elektryków Polskich

Działalność Sokolnickiego obejmowała również pracę społeczną, głównie w ramach SEP. Koncentrowała się zwłaszcza wokół prac nad przepisami. Reprezentował on Politechnikę Lwowską w Polskim Komitecie Elektrotechnicznym (PKE), gdzie początkowo był członkiem Komisji (Sekcji) Przepisowej i kierował pracami jej podkomisji do opracowania „Przepisów budowy i ruchu”. Później wszedł w skład zarządu tej Komisji, by po reorganizacji PKE w 1928 roku zostać jego wiceprezesem, jako przewodniczący Głównej Komisji Przepisowej przy PKE. Był ponadto przewodniczącym Komisji IV przy PKE – Przepisów budowy i ruchu, członkiem (a później przewodniczącym) Komisji IX – Przewodów i kabli i przewodniczącym Komisji Urządzeń Elektrycznych w Kopalniach Nafty. W 1932 r. nastąpiło połączenie PKE z SEP, a po wyłączeniu Głównej Komisji Przepisowej z PKE na jej miejsce utworzono Centralną Komisję Normalizacji Elektrotechnicznej (CKNE) przy SEP; Gabriel Sokolnicki został jej przewodniczącym i funkcję tę pełnił do 1937 roku. Był w tej Komisji przewodniczącym podkomisji XI – Linii Napowietrznych.

Efekty jego pracy nad przepisami miały podstawowe znaczenie dla funkcjonowania życia elektrotechnicznego w kraju. Opracował m.in., wspólnie z Stanisławem Odrowążem-Wysockim oraz Bernardem Szapiro, *Przepisy budowy i ruchu urządzeń elektrycznych prądu silnego PN/E-10*, początkowo ogłoszone w 1928 roku, w ostatecznej wersji ukazały się w 1932 roku (przy współudziale prof. Włodzimierza Krukowskiego). Przepisy te były podstawą innych prac normalizacyjnych i obowiązywały aż do 1948 roku.

Gabriel Sokolnicki aktywnie działał także w pracach SEP w dziedzinie słownictwa elektrycznego, od 1926 roku był stałym członkiem korespondentem Centralnej Komisji Słownictwa Elektrycznego. Należał też do Komisji Definicji i Symboli i Polskiego Komitetu Wielkich Sieci Elektrycznych.

Działał również w swoim macierzystym Kole Lwowskim SEP; w 1923 roku został na jedną kadencję członkiem zarządu Koła, a w 1934 roku został wybrany na funkcję prezesa Oddziału, którym był do 1936 roku. Był też przewodniczącym Komisji Linii Napowietrznych w lwowskim Oddziale SEP i Oddziałowej Sekcji Przepisowej.

W 1937 roku Gabriel Sokolnicki zrezygnował z funkcji przewodniczącego CKNE po uchwaleniu przez IX Walne Zgromadzenie SEP w Warszawie zmiany w statucie, uniemożliwiającej dołączanie do SEP osób narodowości żydowskiej lub pochodzenia żydowskiego. W tym samym roku, w grudniu na Politechnice Lwowskiej wprowadzono getto ławkowe. Sokolnicki był przeciwny narastającej w drugiej połowie lat trzydziestych fali niechęci w stosunku do mniejszości narodowych, zwłaszcza żydowskiej, w Polsce. Wielokrotnie dawał temu wyraz, podpisując protesty przeciw rozporządzeniom i aktom agresji skierowanym przeciwko studentom żydowskim i ukraińskim.

Odczyty i publikacje w okresie międzywojennym

W okresie międzywojennym Gabriel Sokolnicki wygłosił wiele odczytów, m.in.: 2 marca 1920 w Kole Lwowskim SEP – *Pomiar sieci 3-fazowej o równomiernym obciążeniu faz miernikami jednofazowymi* i 10 marca tego roku – *Zakład wodno-elektryczny Szczawnica-Jazowsko*. W 1925 roku w Kole Lwowskim wygłosił referat – *Postępy techniki oświetlenia elektrycznego*. W Kole Poznańskim 21 grudnia 1927 roku – *O polskich przepisach budowy i ruchu urządzeń elektrycznych* (ten sam odczyt miał później we Lwowie). Na Walnym Zgromadzeniu SEP w Poznaniu w 1929 roku wygłosił referat – *Projekt elektryfikacji Polski*. W tym samym roku w PTP miał odczyt – *O projekcie koncesji Harrimana*. W 1931 roku, 11 marca przedstawił w Oddziale Lwowskim – *Projekt elektryfikacji okolic Lwowa*. W 1932 roku na posiedzeniu odczytowym PTP i SEP – *Udział dużych elektrowni miejskich, w szczególności Lwowa w elektryfikacji okręgowej*. Dnia 25 stycznia 1933 wygłosił w Oddziale Lwowskim referat – *Projekty nowych ustaw elektrycznych w Sejmie*. W 1934 roku w Oddziale Poznańskim – *Myśli krytyczne w dziesięciolecie ustawy elektrycznej*. W 1937 roku Sokolnicki wygłosił referat w Oddziale Warszawskim – *Naturalne drogi rozwoju elektryfikacji* (który wygłosił też w 1938 roku we Lwowie).

Ważna była również, zwłaszcza w dziedzinie elektryfikacji, działalność publicystyczna Gabriela Sokolnickiego w latach 1918-1939. W 1922 roku w „Mechaniku” opublikował artykuł

– *Elektryczny napęd obrabiarek do metali*. W 1923 roku w tym samym piśmie – *Silnik elektryczny jako czynnik rozwoju przemysłu*. W książce „Wykłady o gospodarce cieplnej” (Lwów 1923) zamieścił tekst – *Spodziewane korzyści napędu elektrycznego w kopalnictwie naftowym*. W 1926 roku zrecenzował na łamach „Przeglądu Elektrotechnicznego” książkę Stanisława Odrowąż-Wysockiego „Obliczanie przewodów elektrycznych”. W 1927 roku wspólnie z S. Odrowążem-Wysockim i Bernardem Szapiro opublikował artykuł – *W sprawie walki z tandetą (Z powodu projektu polskich „Przepisów budowy i ruchu urządzeń elektrycznych”)*. Gabriel Sokolnicki opublikował również wyniki swoich prac nad projektem elektryfikacji Polski, które zamieścił w „Sprawozdaniach i pracach Polskiego Komitetu Energetycznego” jako *Materiały do projektu elektryfikacji Polski*. W 1928 roku ukazał się artykuł Gabriela Sokolnickiego w „Rozprawach i sprawozdaniach Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego we Lwowie” – *Elektryfikacja Polski*.

W 1929 roku, na łamach „Czasopisma Technicznego”, wypowiedział się na temat ważnej wówczas kwestii, jaką była sprawa tzw. koncesji Harrimana. Problem dotyczył udzielenia firmie amerykańskiej „W. A. Harriman et Comp. Incorporated” zezwolenia na utworzenie systemu elektroenergetycznego, łącznie z budową elektrowni, na znacznym obszarze Polski i zezwolenie jej na czerpanie korzyści z jego eksploatacji przez pewien okres (proponowano 60 lat), po którym cały system przechodziłby na własność Państwa Polskiego. Temat ten wywołał wielką dyskusję, ale nie doczekał się realizacji. Sokolnicki widział w tym projekcie szansę szybkiej i nowoczesnej systemowej elektryfikacji Polski. Jednocześnie dostrzegał zagrożenia i dlatego uważał, że zakres inwestycji musiałby być uzgodniony, czerpanie korzyści powinno być kontrolowane (taryfy za energię elektryczną), a ponadto powinna być zapewniona możliwość wczesnego stopniowego wykupywania systemu.

Dyplom dla Gabriela Sokolnickiego za nieprzerwaną, 34-letnią działalność w Polskim Towarzystwie Politechnicznym

W 1934 roku ukazał się artykuł Sokolnickiego – *Ustawa o popieraniu elektryfikacji*. W tym samym roku opublikował w „Przeglądzie Ekonomicznym” referat – *Mysli krytyczne w dziesięciolecie ustawy elektrycznej*. W 1936 roku zabrał głos w sprawie elektryfikacji Warszawy w artykule – *W sprawie elektryfikacji Warszawy i jej okolic*. W 1937 roku ukazał się w „Przeglądzie Elektrotechnicznym” jego tekst – *O program elektryfikacji Państwa*. W tym samym roku wraz z Pawłem Janem Nowackim zamieścił referat – *Wybór napięcia polskich państwowych linii przesyłowych*. W 1938 roku została wydana jako osobna broszura do wydawnictwa „Elektryfikacja Ziemi Krakowskiej” praca Sokolnickiego – *Gospodarcze znaczenie elektryfikacji okręgowej*. W 1939 roku ukazał się w „Sprawozdaniach i pracach Polskiego Komitetu Energetycznego” tekst Sokolnickiego – *Motywy wyboru napięcia 150 kV dla linii przemysłowej Mościce-Starachowice-Warszawa a ogólnopolska sieć najwyższego napięcia* (jest to drukowana wersja referatu wygłoszonego przez Sokolnickiego na posiedzeniu Komisji Gospodarki Elektrycznej Polskiego Komitetu Energetycznego z dnia 28 maja 1937 roku). W 1939 roku opublikował ponadto artykuły – *Dwadzieścia lat pracy elektrotechników polskich* oraz *Naturalne drogi rozwojowe elektryfikacji*.

II wojna światowa

Po wybuchu II wojny światowej i zajęciu przez Armię Czerwoną Lwowa Sokolnicki pozostał na terenie miasta, kontynuując pracę na uczelni. Politechnikę Lwowską przekształcono jednak w Instytut Politechniczny, który miał odtąd działać według zasad narzuconych z Moskwy. Dyrektorem został mianowany pochodzący z Kijowa dyrektor tamtejszego zakładu tramwajowego Maksym Pawłowicz Sadowski, a jego zastępcą do spraw naukowych (prorektorem) został kolega Sokolnickiego z Oddziału Elektrotechnicznego, prof. Włodzimierz Krukowski. W roku akademickim 1940/41 Sokolnicki objął funkcję dziekana nowo utworzonego, osobnego Wydziału Elektrotechnicznego, był też przewodniczącym Komisji Egzaminacyjnej Dyplomowej. W 1941 roku zatwierdzono mu tytuł profesorski i objął także kierownictwo Katedry Stacji, Sieci i Systemów Elektrycznych. W okresie sowieckim pracował razem z inż. Maurycym Altenbergiem „nad zagadnieniem wykorzystania węgla brunatnego i torfu, co umożliwi zbudowanie lokalnych elektrowni o mocy ponad 60 tys. KW na bazie paliwa miejscowego”.

W 1941 roku, po rozpoczęciu ataku III Rzeszy na Związek Sowiecki, po zajęciu Lwowa przez Niemców, gestapo natychmiast przystąpiło do akcji likwidacji części polskiej inteligencji w tym mieście. Sokolnicki uniknął aresztowania. Przed wojną miał on dwa mieszkania: dom w Brzuchowicach pod Lwowem i mieszkanie w centrum Lwowa, w którym nocował, kiedy późna pora uniemożliwiła powrót do Brzuchowic. Kiedy Niemcy nie zastali Sokolnickiego pod znanym jego adresem we Lwowie, nie poszukiwali go w Brzuchowicach, dzięki czemu najprawdopodobniej uratował życie. Przez jakiś czas ukrywał się, kiedy jednak operacja wymierzona w polskich profesorów we Lwowie ustała, powrócił do pracy dydaktycznej na tzw. Kursach Fachowych (*Staatliche Technische Fachkurse Lemberg*), utworzonych w 1942 roku przez Niemców na Politechnice.

W Związku Radzieckim

Wraz z kończącymi się w latach 1944-1945 działaniami zbrojnymi na froncie, rozpoczęły się wysiedlenia Polaków ze Lwowa. Sokolnicki nie zdecydował się na wyjazd do Polski, co tłumaczył swoim podeszłym wiekiem. Tę niełatwą decyzję podjął mając 69 lat, w 1946 roku, gdy wyjeżdżały ostatnie transporty pracowników Politechniki Lwowskiej.

Decyzja była tym trudniejsza, że córka Sokolnickiego Anna z mężem mieszkali już od 1942 roku w Tarnowcu koło Jasła, a syn Stefan w 1944 roku wyjechał do Polski. Druga córka Zofia, dr filologii romańskiej, zrezygnowała z dobrze zapowiadającej się kariery naukowej, jako długoletni współpracownik prof. Zygmunta Czernego na Uniwersytecie Jana Kazimierza i do końca ofiarnie i z oddaniem opiekowała się obojgiem rodziców.

Po wojnie uruchomiono ponownie Instytut Politechniczny, a Sokolnicki został jego pracownikiem na stanowisku kierownika Katedry Stacji, Sieci i Systemów Elektrycznych. W okresie po II wojnie światowej był promotorem pięciu prac na tytuł kandydata nauk technicznych. Do najważniejszych osiągnięć Sokolnickiego w tym czasie można zaliczyć wydanie pod jego współredakcją (i Józefa Flesznera) *Rosyjsko-polskiego słownika politechnicznego* (Moskwa 1955).

W 1965 roku w wieku 88 lat Gabriel Sokolnicki przeszedł na emeryturę, w dalszym ciągu pozostał jednak w kontakcie z Instytutem działając jako profesor-konsultant. Za swoją działalność w Instytucie otrzymał order „Znak Poczota”.

Pracownicy Katedry Stacji, Sieci i Systemów Elektrycznych w Instytucie Politechnicznym, rok 1959

Gabriel Sokolnicki w Krakowie w 1959 roku, po lewej jego syn Stefan, po prawej jego uczeń Władysław Kotek

Sokolnicki nie zerwał swoich związków z Polską, z którą starał się utrzymywać kontakt, zwłaszcza z SEP. Niemal do ostatnich lat życia zachował wielką sprawność umysłową i fizyczną i póki nie zawiódł go wzrok, pozostawał w stałym kontakcie z nauką i dydaktyką. W 1959 roku otrzymał Złotą Odznakę Honorową SEP, a w 1969 roku został Członkiem Honorowym SEP. Był zawsze lojalny sprawie, której służył, krajowi, którego w ostatnich dziesiątkach lat był obywatelem, ale przede wszystkim był polskim patriotą. Jego zasługi pozwalają na uznanie go za pioniera zarówno polskiej, jak i ukraińskiej elektrotechniki i energetyki.

Gabriel Sokolnicki zmarł 2 czerwca 1975 roku we Lwowie i został pochowany na cmentarzu w niedalekich Brzuchowicach, gdzie mieszkał.

Grób Gabriela Sokolnickiego na cmentarzu w Brzuchowicach

Pamięć o profesorze Gabrielu Sokolnickim

W dniu 25 maja 2017 r. Narodowy Uniwersytet Lwowski Politechnika zorganizował we Lwowie konferencję pt. „125-lecie Lwowskiej Elektrotechniki” zapraszając na nią również polskich elektrotechników. W wygłoszonych referatach zarówno dotyczących rozwoju elektrotechniki na uczelni jak i elektryfikacji Ziemi Lwowskiej została przedstawiona wielka rola i zasługi profesora Gabriela Sokolnickiego w obu dziedzinach. Konferencji towarzyszyła wystawa, zdominowana przez pamiątki po profesorze Sokolnickim. Przed konferencją złożono kwiaty na jego grobie na cmentarzu w Brzuchowicach.

W dniu 16 listopada 2017 r., w pierwszym dniu III Sympozjum Historii Elektryki we Wrocławiu, również uczczono 140. rocznicę urodzin profesora Gabriela Sokolnickiego. W pierwszej sesji został wygłoszony referat przedstawiający jego działalność. W sesji uczestniczyli, zaproszeni przez Organizatorów III SHE, członkowie rodziny profesora Sokolnickiego. Było wśród nich kilku elektryków i informatyków. W trakcie dyskusji po referacie, o Dziadku – Profesorze, opowiedział jego wnuk Antoni Dzierżanowski – mgr inż. elektryk, który odwiedzał Dziadka w końcowych latach jego życia we Lwowie. Sympozjum towarzyszyła częściowa replika lwowskiej wystawy pamiątek po profesorze Sokolnickim.

Wykaz ważniejszych publikacji G. Sokolnickiego

1. *O samojazdach elektrycznych*, „Przegląd Techniczny” 1902, nr 4, s. 41-44, nr 6, s. 67-70, nr 8, s. 92-94, nr 10, s. 116-119.
2. *Elektrownia miejska w Nowym Sączu*, „Czasopismo Techniczne” 1914, nr 9, s. 105-107, nr 10, s. 117-121, nr 11, s. 132-136, nr 12, s. 144-146.
3. *Statystyka elektrowni publicznych w Galicji*, „Przegląd Techniczny” 1918, nr 45-52, s. 250-252.
4. *Elektryczny napęd obrabiarek do metali*, „Mechanik” 1922, nr 6, s. 144-146, nr 8, s. 183-186, nr 10, s. 219-223, nr 11, s. 233-236.
5. *Silnik elektryczny jako czynnik rozwoju przemysłu*, „Mechanik” 1923, nr 19, s. 193-196, nr 23, s. 237-240.
6. *Spodziewane korzyści napędu elektrycznego w kopalnictwie naftowym [w:] Wykłady o gospodarce cieplnej*, Lwów 1923, s. 96-107.
7. Stanisław Wysocki, *Obliczanie przewodów elektrycznych* (recenzja), „Przegląd Elektrotechniczny” 1926, nr 3, s. 61-63.
8. *W sprawie walki z tandetą (z powodu projektu polskich „Przepisów budowy i ruchu urządzeń elektrycznych”)*, współautorzy: Bernard Szapiro, Stanisław Wysocki, „Przegląd Elektrotechniczny” 1927, nr 19, s. 359-360.
9. *Elektryfikacja Polski*, „Rozprawy i sprawozdania Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego we Lwowie” 1928, nr 1, s. 78-102.
10. *Koncesja Harimana*, „Czasopismo Techniczne” 1929, nr 21, s. 326-328.
11. *Materiały do projektu elektryfikacji Polski*, „Sprawozdania i prace Polskiego Komitetu Energetycznego”, 1929, T. 3, nr 49, s. 61-68, nr 50, s. 69-76, T. 4 1930, nr 1, s. 1-3, nr 2, s. 4-8, nr 3, s. 9-11, nr 9-10, s. 37-42.
12. *Projekt elektryfikacji Polski*, „Sprawozdania i prace Polskiego Komitetu Energetycznego” 1930, T. 4, nr 13-34, s. 53-69.
13. *Zagadnienie elektryfikacji w nowoczesnym ustroju społecznym*, „Świat” 1930, nr 10, s. 1.
14. *Ustawa o popieraniu elektryfikacji*, „Przegląd Elektrotechniczny”, 1934, nr 3, s. 1-4.
15. *Myśli krytyczne w dziesięciolecie ustawy elektrycznej*, „Przegląd Ekonomiczny” 1934, nr 54-58, s. 73-110.
16. *W sprawie elektryfikacji Warszawy i jej okolic*, „Przegląd Elektrotechniczny” 1936, nr 1, s. 6-8.
17. *Gospodarka w elektrowniach publicznych bez odpisów*, „Codzienna Gazeta Handlowa” 1937, nr 54 z 7 III, s. 5.
18. *O program Elektryfikacji Państwa*, „Przegląd Elektrotechniczny” 1937, nr 5, s. 337-345.
19. *W sprawie roli Okręgowego Zakładu Elektrycznego m. Kalisza (OZEMKA) w elektryfikacji okręgowej*, „Przegląd Elektrotechniczny” 1937, nr 1, s. 6-10.
20. *Wybór napięcia polskich państwowych linii przesyłowych*, współautor Paweł Nowacki, „Przegląd Elektrotechniczny” 1937, nr 10, s. 662-680.
21. *Gospodarcze znaczenie elektryfikacji okręgowej*, Kraków 1938.
22. *Dwadzieścia lat pracy elektrotechników polskich*, „Przegląd Chemiczny” 1939, nr 2, s. 99-103.
23. *Naturalne drogi rozwojowe elektryfikacji*, „Przegląd Elektrotechniczny” 1939, nr 1, s. 1-7, nr 2, s. 33-39.
24. *Motywy wyboru napięcia 150 kV dla linii przemysłowej Mościce-Starachowice-Warszawa a ogólnopolska sieć najwyższego napięcia*, „Sprawozdania i prace Polskiego Komitetu Energetycznego” 1939, T. 13., nr 2, s. 33-37.
25. Dunajewski W.J., Załucki G.J., *Rosyjsko-Polski Słownik Politechniczny*, red. G. Sokolnicki, J.K. Fleszner. Moskwa 1955.

Praca doktorska obroniona pod kierunkiem G. Sokolnickiego

Paweł Jan Nowacki, *Nowy sposób obliczeń linii dalekosiężnych przy pomocy wykresów mocy, ze szczególnym uwzględnieniem toru zamkniętego*, Politechnika Lwowska 1937.

Wykaz prac kandydackich obronionych pod kierunkiem G. Sokolnickiego

1. Buaczydze S.R., *Problem regulacji elektrowni i systemów elektrycznych przy obecności sprężelki – linii prądu stałego*, Autoref. dys. kand. techn. nauk. – Lwów 1949, 23 strony.
2. Kaminskij P.W., *Badanie modelowe ustalonych stanów pracy równoległej linii energetycznej przemiennego i stałego prądu*, Autoref. dys. kand. techn. nauk. – Lwów 1955, 15 stron.
3. Jenin W.T., *Podstawowe charakterystyki inwertora z komutacją wymuszona przy przesyłce energii prądem stałym wysokiego napięcia*, Autoref. dys. kand. techn. nauk. – Lwów 1955, 20 stron.
4. Nowikow-Dukielskij I.A., *Wybrane zagadnienia automatycznego powtórnego włączania linii energetycznych bez kontroli synchronizmu*, Dys. kand. techn. nauk. – Lwów 1956, 137 stron.
5. Henrich G.A., *Teoretyczne i eksperymentalne badanie jednego z wariantów schematu jednoczesnego przesyłu energii elektrycznej prądem przemiennym i stałym wspólnymi przewodami*, Dys. kand. techn. nauk. – Lwów 1958, 193 stron.

ARCHIWALIA

- [1] Życiors G. Sokolnickiego w teczce studenckiej z Politechniki w Darmstadt (UA Darmstadt, Bestand 102 [Diplomprüfungskommission] Nr 9461).
- [2] Życiors G. Sokolnickiego w teczce pracowniczej w Politechnice Lwowskiej (w zbiorach Państwowego Archiwum Obwodu Lwowskiego, DALO), Fond 27, Opis 4, Sprawa 600.
- [3] Życiors (Gabriela Sokolnickiego z roku 1931), maszynopis ze zbiorów prywatnych syna Stefana Sokolnickiego.
- [4] Gabriel Sokolnicki, prof. – życiors, maszynopis (podyktowany przez G. Sokolnickiego i zapisany przez synową Krystynę, żonę syna Stefana w czasie ich pobytu we Lwowie-Brzuchowicach w 1969 roku), ze zbiorów syna Stefana Sokolnickiego.

PIŚMIENNICTWO

- [1] Altenberg M., *ŚP. Władysław Szaynok*, „Przegląd Elektrotechniczny” 1928, nr 4, s. 86.
- [2] Baczkowski M., *Sokolnicki Michał* [w:] *Polski słownik biograficzny*, T. XL, Warszawa, Kraków 2000-2001, s. 74-80.
- [3] *Biuro elektrotechniczne*, „Czasopismo Techniczne” 1913, nr 16, s. 188.
- [4] „Czerwony Sztandar” 1941, nr 60 z 13 marca, s. 4.
- [5] Hauswald E., *Sprawozdanie z II Gal. Zjazdu Przemysłowców*, „Czasopismo Techniczne” 1917, nr 14, s. 144-145.
- [6] Hickiewicz J., *Gabriel Sokolnicki (1877-1975)* [w:] *Polacy za służeni dla elektryki*, red. Hickiewicz Jerzy, Warszawa-Gliwice-Opole 2009, s. 119-128.

- [7] Hickiewicz J., Rataj P., Sadłowski P., *Gabriel Sokolnicki – w 140. rocznicę urodzin*, „Maszyny Elektryczne – Zeszyty Problemowe” 2017, nr 4 (116), s. 111-124.
- [8] *Historia elektryki polskiej*, T. 1 *Nauka, piśmiennictwo i zrzeszenia*, red. Kazimierz Kolbiński, Warszawa 1976.
- [9] Jeziński A., Leszczyńska C., *Historia gospodarcza Polski*, Warszawa 2003.
- [10] Kozicki Stanisław, *Historia Ligi Narodowej (okres 1887-1907)*, Londyn 1964.
- [11] *Księga pamiątkowa wydana z okazji 60-letniego jubileuszu Towarzystwa: 1877-1937*, red. Emil Bratro, Lwów 1937.
- [12] Kubiawski J., *Prof. Gabriel Sokolnicki (1877-1975)*, „Energetyka” 1975, nr 10, s. 328.
- [13] Kubiawski J., Jakubowska A., *Sokolnicki Gabriel (1887-1975)* [w:] *Słownik biograficzny techników Polskich*, z. 2, red. Tadeusz Skarżyński, Warszawa 1992.
- [14] Lis B., *Prof. Gabriel Sokolnicki: Członek Honorowy Stowarzyszenia Elektryków Polskich*, „Energetyka” 1969, nr 10, s. 348.
- [15] *Pamiętnik V Zjazdu Techników Polskich we Lwowie w roku 1910*, red. Stanisław Anczyc, Lwów 1911.
- [16] *Pamiętnik VI Zjazdu Techników Polskich od 11 do 15 września 1912 r. w Krakowie*, red. Żeleński Stanisław, Roman Ingarden, Kraków 1914-1917.
- [17] *Pierwszy Polski Kongres Inżynierów, Lwów 12-14 września 1937, Część I, Sprawozdanie i uchwały Kongresu*, Warszawa 1938.
- [18] *Politechnika Lwowska 1844-1945*, red. Robert Szewalski, Wrocław 1993.
- [19] *Polskie Towarzystwo Politechniczne we Lwowie 1877-1927 Księga pamiątkowa*, red. Maksymilian Matakiewicz, Lwów 1927.
- [20] *Program Ces. Król. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1901/02*, Lwów 1901.
- [21] *Program Ces. Król. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1902/03*, Lwów 1902.
- [22] *Program Ces. Król. Szkoły Politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1913/14*, Lwów 1913.
- [23] *Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1921/22*, Lwów 1921.
- [24] *Program Politechniki Lwowskiej na rok naukowy 1931/32*, Lwów 1931
- [25] Skarżyński T., Kubiawski J., *Ważniejsze wydarzenia w okresie 1882-1919-1945* [w:] *75 lat SEP 1919-1994*, red. Tadeusz Skarżyński, Warszawa 1994.
- [26] Sokolnicki G., *Wspomnienie 1900* [w:] *Profesor inżynier Stanisław Odrowąż Wysocki*, Warszawa 1932.
- [27] *Sprawozdanie C.K. Namiestnictwa Centrali Krajowej dla Gospodarczej Odbudowy Galicji za czas od czerwca 1916 do lutego 1917*, Kraków 1917.
- [28] Sroka S., *Sokolnicki Gabriel Michał Romuald* [w:] *Polski słownik biograficzny*, T. XL, Warszawa, Kraków, 2000-2001, s. 68-70.
- [29] Suleja W., Zięba A., *Sokolnicki Michał Hubert* [w:] *Polski słownik biograficzny*, T. XL, Warszawa, Kraków, 2000-2001, s. 80-87.
- [30] *Towarzystwo Politechniczne we Lwowie 1877-1902. Pamiętnik jubileuszowy*, red. Edmund Grzębski, Lwów 1902.
- [31] „Zbiór Ogłoszeń Firmowych Trybunałów Handlowych” [w:] „Przegląd Prawa i Administracji” 1903, R. 28, z. 11.
- [32] „Zbiór Ogłoszeń Firmowych Trybunałów Handlowych” [w:] „Przegląd Prawa i Administracji” 1906, R. 31, z. 8/9.
- [33] „Zbiór Ogłoszeń Firmowych Trybunałów Handlowych” 1911, nr 12.
- [34] Żerański T., *Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1899-1919*, „Przegląd Elektrotechniczny” 1939, nr 12, s. 593-614.

